

خاطراتی از تشکیلات سیاسی ایران

بعد از شهریور ۱۳۲۰

بعد از وقایع سوم شهریور ۱۳۲۰ که قانون عفو عمومی تصویب و توشیح شد و زندانیان و تبعیدیهای سیاسی از مجلس‌ها و تبعیدگاهها رها گردیده و بهرور بتهران آمدند پس از ماهها چند تن از دسته معروف ۵۳ نفر و گروههای دیگر از جمله عباس اسکندری در خانه مرحوم سلیمان میرزا (سلیمان محسن اسکندری) خیابان ژاله که آنوقت دوشان تپه می‌گفتند دست چپ از غرب درب بزرگ پنجم یا ششم گرد آمده قرار تاسیس حزبی را گذاشته و کلمه " توده " را هم از لابلای مقالات مجله " راهنمای زندگی " که قبل از وقایع شهریور مدتی ظاهراً به صاحب امتیازی و مدیر مسئولی آقای حسینقلی مستعان ولی باطنا" (و بدون اطلاع مستعان) بقلم و فکر این بنده - و آقایان علی اصغر گرمسیری و آرداش نازاریان (و نه آرداش آوانسیان توده‌ای) منتشر میشد اقتباس نموده و مرامنامه و آئین نامه بسیار مختصر و سستی نوشته شروع بفعالیت کردند .

ارگان رسمی آن حزب در آغاز روزنامه سیاست به صاحب امتیازی عباسی اسکندری بود، بعدها که امتیاز روزنامه مردم را بنام مرحوم صفرنوعی گرفته و مدیر مسئول آنرا آقای عباس نراقی معرفی نمودند روزنامه مردم بجای سیاست ارگان حزب توده شد و عباس اسکندری خراج گردید. پس از مدتی عباس نراقی از حزب توده کنار رفت یعنی خودش استعفا داد . صفر نوعی هم مرحوم شد . امتیاز روزنامه مردم را بنام دکتر رضا رادمنش گرفتند .

از جمله اشخاصی که پس از رهایی از زندان یا برگشت از تبعید عضو حزب توده و کمیته اجرائیه موقت آن شده بودند سید جعفر پیشه‌وری ، مرحوم سید ابوالقاسم موسوی و مرحوم دکتر کاظم وزیر (که زندانی یا در تبعید نبود) نیز بودند و مرحوم دکتر کاظم وزیر که سابقاً " افسر ژاندارمری و تا درجه سرگردی هم ارتقاء یافته بود و بعدها روزنامه ندای حقیقت را منتشر می‌کرد مردی بسیار وطن پرست و آزادپخواه میبود از طرف حزب توده بعنوان پزشک مجانی معین و معرفی شد .

بطور جمله معترضه عرض می‌کنم که در همان آغاز کار و پس از جلسه اول نام این بنده را هم جزء مؤسسين و عضو کمیته موقت مرکزی در غیاب خودم منظور نموده و شخص مرحوم سلیمان میرزا بمعیت مرحوم سید ابوالقاسم موسوی بمنزل بنده آمده و ضمن تسلیم دعوت نامو در - خواست تا خودم تقاضای عضویت (که آن کت می‌گفتند) و مراسله‌هایی از اینکه بنده را *

عضو مؤسسين و کمیته موقت مرکزی با شماره کارت عضویت درست خاطر م نیست شماره ۵۰۳ در غیابم انتخاب کرده اند خواست که ضمن شرکت در جلسات و فعالیت حزب و انشاء برنامه و نظامنامه شرکت کنم ، همه را گرفته نگاهداشته و دادم ولی عذر خواسته و قبول ننموده و عرض کردم که بنده در این موقعیت بی اندازه خظیر مملکت مسئولیت شرکت در هیچ حزب سیاسی را نمیتوانم عهده دار بشوم .

سید جعفر پیشه وری میرجواد اوف اهل روستای زاویه سادات خلخال و پسر شخصی بنام سید جواد بود . مردم قریه زاویه سادات در خلخال که همه سید بودند و یاسید معرفی می کردند مانند سادات دولایی های تهران بشرارت و مداخله در کارهای حکومتی و باصطلاح اخلال نظم شهرت داشتند ، باین جهت حکومت جمع زیادی از آنها را از جمله خانواده ، پدر و مادر سید جعفر پیشه وری را هم از آن ده اخراج و تبعیدی کند . سید جعفر خردسال بوده که با پدرش بیادکوبه می رود یعنی مهاجرت می کند .

در بادکوبه سید جعفر - که گویا پیش خدمت و یا دربان مدرسه ایرانیان شده بود مانند دکتر سلام اله جاوید (مداف) با مرحوم حیدرخان عمو اوغلی بر خورد می کنند یعنی حیدرخان عمو اوغلی که تصادفاً آنها را می بیند و با استعداد تشخیص میدهد و زیر پر و بال خود می گیرد هر دو نفر سید جعفر و سلام اله خیلی نوجوان بودند - حیدرخان عمو اوغلی با نفوذ ، موقعیت و احترامی که نزد عموم آزادیخواهان و انقلابیون روسیه قفقاز و ایران داشته این دو نوجوان را وارد گروه " اتفاق جوانان " فرقه اجتماعین عامیون سوسیال دموکرات قفقاز وابسته یا مؤتلف حزب سوسیال دموکرات سرتاسری روسیه کرده بهزینه فرقه و ادار بدرس خواندن می کند ، سید جعفر با شهرت خانوادگی " میرجواد اوف " پس از دیدن ژیمناز یا پایان تحصیلات دبیرستان و اخذ دیپلم متوسطه در بادکوبه با سمت معلم مدرسه ایرانیان که حیدرخان عمو اوغلی و حزب - اجتماعین عامیون - مؤسس و اداره کننده آن بوده مشغول کار و با بالا رفتن سن و اخذ تجربه های سیاسی و فرقی عضو فرقه بزرگ سالان حزب و رفته رفته داخل در هیئت تحریریه و نویسندگان روزنامه ارگان حزب میشود و بعدها و پس از اینکه حزب سوسیال دموکرات روسیه در کنگره سری ورشو (سری از حیث اینکه اعضای حزب سوسیال دموکرات روسیه - مخصوصاً - بعد از شکست انقلاب ۱۳۰۵ و سرکوبی و قتل عام بیرحمانه آزادیخواهان و روشن فکران روسیه بر علیه حکومت تزاری - تحت تعقیب شدید اوخرانایا پلیس مخفی روسیه تزاری بودند) با وصف این مراتب و با تمام شرایط سخت و نامساعد باز به پیشنهاد لنین (ولادیمیر ایلیچ اولیا - نوف لنین) کنگره بزرگی از نمایندگان برجسته حزب سوسیال دموکرات سرتاسری روسیه و تمامی قفقاز در یکی از زیرزمین های تاریک و بزرگ کارخانه حومه ورشو تشکیل گردید - دور

از چشم پلیس مخفی یا اوخرانای روسیه تزاری ، کمی قبل از آغاز جنگ جهانی اول ، اواخر ۱۹۱۳-۱۹۱۴ تشکیل گردید لنین و تروتسکی بطور مخفیانه از سویس بورشو- (پایتخت لهستان) آمده و پس از شرکت در کنگره باز مخفیانه بسویس برگشتند .

از جمله اشخاص معروفی که در این کنگره شرکت کردند میتوان از پله خانوف معروف به پدر سوسیالیزم روسیه ، کارل رادک ، لوناچارسکی که یکی از زبردست ترین ناطقین انقلابی بود ، تروتسکی ، زینوویف ، بوخارین ، کامه نف ، کالنین ، ژوزف یوگا شیویلی استالین گرجی سرگی اوری ژنی کیدزه ، نریمان نریمانوف آراکسل میکائیلیان (سہواب سلطان زاده) اهل سراب نام برد .

ژرف استالین که تازه از تبعیدگاه سیبری فرار کرده بود باتفاق ارژنی کیڈزه ، و نریمان نریمانوف نمایندگی شعبه های فرقه سوسیال دموکرات ارمنستان ، گرجستان و ممالک بادکوبه و خلاصه قفقاز و ماوراء قفقاز را در کنگره بعهده داشتند . در این کنگره لنین پیشنهاد کرد که اولاً نام حزب سوسیال دموکرات روسیه را به فرقه کمونیست روسیه تبدیل کنند . ثانیاً بیانیه اول یا مانیفست حزب کمونیست دنیائی را که متعاقب تشکیل "بین الملل اول " بوسیله کارل مارکس و فردریک انگلس انشاء و در لندن چاپ و نشر یافته بوده فرقه کمونیست روسیه در بست قبول و اجرا کند و ثالثاً و رابعاً در طرز کار و تاکتیک فرقه تغییرات زیادی داده شده و فرقه خود را برای انقلاب مسلحانه در جریان جنگ بزرگی که لنین آنرا قریب الوقوع و نزدیک میدانست آماده نماید .

کرنسکی و جمعی از رفقای نزدیک او با تمام یا اکثر پیشنهادهای لنین مخالفت کردند ولی پله خانوف ، تروتسکی ، بوخارین ، زینوویف (که پس از پیروزی انقلاب کبیر مدتها رئیس بین الملل سوم بود و بوسیله استالین تصفیه و اعطام شد) ، لوناچارسکی ، کامنداف ، کالنین ، کارل رادک ، استالین ، نریمان نریمانوف ، اوژنی گیڈزه ، وروشیلوف و عده زیادی دیگر از پیشنهادهای لنین پشتیبانی و حمایت کردند در نتیجه گروه کرنسکی در اقلیت ماند ، و فرقه سوسیال دموکرات روسیه دو شعبه شد ، آنهایی که طرف لنین را گرفته بودند و اکثریت داشتند بالشویک یا بولشویک نامیده شدند و اقلیت ها منشویک که بترتیب در زبان روسی اکثریت و اقلیت معنی میدهد .

در اینجا ناچارم و یا لازم میدانم - حاشیه باز کرده و چند توضیح عرض کنم . اول - اینکه کسی نباید بر این بنده ایراد گرفته بگوید چگونه تو از تاریخ سیاسی و جریان کارهای حزب کمونیست روسیه بغلط یا صحیح اینهمه اظهار علم میکنی و اطلاع میدهی ، جواب بنده - باینگونه ایرادها و پرسشهای احتمالی این است که اساساً رشته تحصیلی و تخصصی بنده تاریخ ، علوم سیاسی و حقوق است و قهراً در طی دوران تحصیل مدرسه و

ضمن مطالعات و تحقیقات برای انتخاب و انشاء پایان نامه‌ها و مشاغل مانند روزنامه‌نگاری، قضاوت و وکالت که داشته‌ام بتاريخ حوادث کشورها توجه نموده و اگر مختصر آگاهی از وقایع روسیه بدست آورده کمتر از حادثات تاریخی مثلا انگلیس - فرانسه، چین و غیره نیست، بویژه آنکه روسیه و انگلیس در این دو قرن اخیر با وطن عزیز و پرستیدنی بنده ایران بدبختانه همجوار شده و علاوه بر بلعیدن نیمی از خاک‌ها و سرحدات ملی، تاریخی و طبیعی و تاراج هستی و دارائی ایرانیان ملت ما را با توسل بانواع و اقسام زور، ستم، حيله و تزویر از اوج ثروت، غنا، عظمت و سربلندی - بحضیض پستی و بدبختی انداخته و برای چند قرن جلو ترقی - تکامل و پیشرفت ما را گرفته‌اند، پس چرا باید تعجب و ایراد داشت که این بنده بجزئیات جریانات تاریخی، اجتماعی، سیاسی و فرقی آنها و از جمله روسیه بی نهایت توجه داشته‌ام.

دوم - تاریخ واقعی جریانات حزب کمونیست روسیه، بعقیده و گمان بنده از طرف نویسندگانه و مورخین خود شوروی زیر فشار حوادث و تحولات داخلی دو سه مرتبه عوض و دیگرگونه شده یکی بعد از فوت لنین و غلبه استالین بر رقبای خود، در داخل حزب، طرد تروتسکی، تصفیه‌های متعدد و مکررا و اعلام و با کنار گذاشتن لوناچارسکی، کارل رادیک، بوخارین، زینه ویهیف و کارمینوف و غیره و تثبیت دیکتاتوری فردی استالین تاریخ رسمی فرقه کمونیست روسیه شوروی نوعی نوشته شد که نقش کسانی چون رادک، لوناچارسکی، زینوویف و مخصوصا "تروتسکی و بوخارین که اولی تشکیلات چی درجه اول و در حقیقت خالق ارتش سرخ و دومی تئوری دان و یا تئوریسین و نویسنده بسیار بزرگ و مورد توجه و رفیق بسیار نزدیک لنین و اتفاقا" هر دو هم یهودی بودند دست کم گرفته شود، دفعه دوم بعد از مرگ استالین و بقدرت رسیدن خروشچف که باز تاریخ رسمی کشور و فرقه کمونیست شوروی طبق هوا و هوس خروشچف عوض و دیگرگونه و نقش استالین در دفاع از خاک‌های اتحاد شوروی در مقابل تهاجم هیتلر و آلمان نازی کم و کوچک و خلاصه برخلاف جریانات واقعی حادثات انگاشته و معرفی شد، زیرا بعقیده و گمان بنده که ساعت بساعت وقایع را تعقیب می‌کردم اگر استالین نبود و در سخت ترین روزهای نبرد مسکو را ترک می‌گفت با احتمال اقل "هشتاد شاید نود درصد سربازان و تانکهای هیتلر بمسکو، لنین گراد و چاههای نفت بادکوبه دست می‌یافتند. و استالین با وجود آنهمه بی رحمی و تصفیه‌های خونین و وحشت انگیز حتی در باره رفقای حزبی خود، در هراس آورترین و سخت ترین ساعت‌های جنگ که توپهای سنگین و اشتوکاهای عمود رو آلمان نازی از نزدیک، حومه و داخل دهکده‌های بسیار نزدیک، عمارتهای مرکزی مسکو را در هم می‌کوبیدند استالین واقعا" مانند کوهی از پولاد و آهن مسکو را رها نکرد و وجود و حضور این پیرمرد